

REDAȚIA

Arad, Deal Ferenz-uteza nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10
pe 1/4 an 5
pe 1 lună 2
Nr-ii de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenz-uteza nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un gir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminică

Nr. 21

Cuceriri economice.

Și în trecutul mai îndepărtat și în zilele noastre, țaria țerilor a fost — banul! Cine a avut bani, a avut oștire și arme bune, pentru că înșiși banii se strâng și se pot strânge numai dela cetățeni harnici și bogăți. Olandezii de pildă, deși sunt numai o mână de oameni, totuși veacuri de arândul au stăpânit mari și țeri: pentru că oamenii muncitori fiind, aveau bani cu îmbelșugare. Și azi, ei stau p' o treaptă cu neamurile mari și popoare puternice de altfel, se imprumută dela dânsii.

Înșiși Englezii de altfel, prin ce virtuți au ajuns stăpâni în lumea întregă? prin muncă și bani! Și iarăși o mână de oameni ca Buri, cum au putut să ducă luptă atâta vreme împotriva uriașilor? Întăiu de toate prin vitejie, dar nu e mai puțin adevărat, că dacă n'ar fi fost muncitori și prevezători: să strângă bani și arme bune să-și cumpere, nici trei zile n'ar fi putut să se împotrivescă Englezilor. Iar fi dripi, cum poți dripi lanurile cele mai frumoase.

Ori încotro privim, state, popoare și oameni singuraticii țaria economică o caută. Să strângă bani, să facă bănci, să învârtască banii așa, ca să dea dobândă cât mai multă, să se desrobască de datorii și departe să stea de cămătări.

Sturdza, întâiul sftenic al regelui Carol, prin ce s'a făcut mai ales vrednic de iubirea poporului, de încrederea țerii și a străinătății? Prin faptul, că ajungând înainte cu două ani România într-o sirmtoare de bani nespuse, prin iscusința sa a scăpat țeara așa zicând de bancruța și a cumpenit atât de bine lucrurile, în cât azi țeara are prios de bani.

Și să ne întrebăm noi: ce ar fi de soartea noastră, dacă n'am avea bănci, dacă agonisala muncii noastre n'am ști unde s'o așezăm pentru ca să sporească încă și bani ar trebui să împrumutăm nu cu 7 ori 8 la sută, ci cu 15 până la 30 la sută, ca în trecut? . Ce ar fi de noi, dacă n'am fi întemeiat bănci și nu ne-am fi scăpat de sub jugul omoritor al cămătarilor fără suflet?!

Eată de ce este o srbătoare pentru noi de câte ori citim ori auzim că ieri ori colo frați de ai noștri s'au pus pe lucru și întemeiază așezăminte economice. O astfel de știre primim din Săn-Miclăușul-Mare, oraș așezat în Torontul, în mijlocul unor Români harnici, cu stare și cinștiți. Publicăm în altă parte „prospectul” fundatorilor cari ostensec întru ajungerea acestei ținte. Aci vrem să scoatem la iveală dintr'o scrisoare a d-lui Dr. Nestor Opresan, avocat în Săn-Miclăușul-Mare, următoarele:

Fondatorii au fost necesități de împrejurări și de părerile multor valoroși bărbați ai noștri dintr'alte părți, apoi de calculul real experimentat de mai toate bă-

ciile noastre în deosebi la darea de împrumuturi cari numai astfel se pot face mai cu puțină interes, dacă banca e tare, a începe cu suma de 400.000 coroane; căci operațiunii de bancă într'un ținut cu multe bănci străine și foarte bine situate, cu pământuri resp. averi cu valoare mare d. e. în acest ținut jugherul cadastral variază între 800 — 1400 coroane, ear grădinele jugherul între 1600 — 3200 coroane, după a noastră părere cu un capital mai mic nu am ajunge la nici un rezultat, deci nici că ar fi fost consult a începe. Poate marea publică și va aduce aminte că ideea înființării acestei bănci nu s'a ivit aici de ieri ori alaltăieri, ci această idee preocupă de mulți ani pe puținii inteligenți dela noi, ba înainte cu 5 ani se făcuseră și prospectele pentru o bancă cu un capital de 100.000 coroane.

„A rămas însă cauza într'atăta, numai fiind că fruntașii și financieri noștri din patrie ne daseră acel sfat, ca ori să începem lucrul mai cu temelie resp. ori să facem un institut cu un capital social mai mare, ori să ne lăsăm. Ne-am lăsat atunci, dar azi de nou ne-am pus pe lucru și eată, apelăm, în numele poporului de aici, cu prospectul în mână, la bunul nostru de pretutindenea pentru binevoitorul sprigin!

Nu ne indoim, că acum planul se va duce la bun sfârșit. Numele, starea și hărnicia celor puși în frunte este o chezașie, că „Viitorul” va fi un așezământ care în Banat va îndeplini o trebuință ce de mult se simte.

Ne vom bucura din inimă putând să vestim isbânda. „Viitorul” e merit nu numai să fie la îndemâna celor mai cu stare, ci îndeosebi să sară în ajutorul săracilor, cari în vremea din urmă, din pricina anilor răi și a altor greutăți, apucaseră să plece în America ori să treacă în Bulgaria.

„Viitorul” va avea astfel drept la mulțumirile nu numai ale Românilor din Torontal și de pretutindeni, ci și la ale stăpânirii țării, carei îi vine în ajutor în greaua sarcină de a lucra pentru împedecarea ruinei economice a poporului din Banatul cel bogat.

Străduințele fraților noștri din Torontal sunt cu atât mai de laudat, cu cât ele se îndrepteză pentru desrobirea economică a unor sate harnice. Numai așa Români din Torontal vor putea ține pas cu Șvabii bogăți de p'acolo, cari deja de ani mulți au bănci atât în orașele comitatului, cât și pe sate. Când Șvabii d'acolo adună comori peste comori, din partea Românilor ar fi fost un semn de tristă slăbiciune dacă nu s'ar fi recules și ei și cetate economică tare să ridice la marginea dinspre apus a Românișmului.

Azi popoarele caută să se țină în picioare ori să cucerească nu cu țaria armelor, ci cu puterea și mulțimea averilor. Cine știe să adune și să învârtă cu iscusință banul, se îmbogățește și stăpânește. Cine e nepuțincios, stă pe loc ori dă îndărăt. Ear cine-l prădător, sărăcește și sclav ajunge.

Din Casa magnaților. În ședința dela 28 Maiu n. Casa Magnaților a sfârșit cu discuția asupra bugetului. Contele Szécsenyi, păzitorul Coroanei și contele Cziráky Béla au vorbit despre desecarea lacului Fertő. Abatele Takács despre instrucțiunea publică, ear Zichy Nándor despre afacerile politice la ordinea zilei.

Primul ministru Széll. apoi ministri Darányi și Wlassics au dat explicațiile necesare, după care apoi profesorii Müller și Korányi au vorbit despre starea sanitară a țerii, arătând îndreptările ce sunt de făcut.

Ministrul Lang, după-cum se scrie din Csacza, a fost reales în unanimitate deputat al celui cerc Mandatul 'i-l'a remis eri o delegațiune compusă din mai mulți fruntași ai cercului.

Alegere atacată Liberalii din cercul Zircz unde alaltăieri a fost ales deputat popularul Udvary, vor ataca alegerea pentru-că s'a dat de mâncare și beutură în măsură oprită de lege.

Pacea între Englezi și Buri n'a fost încă încheiată și se crede că pertractările vor mai ține câte va zile. Aceasta din cauză că Buri nu s'au mulțumit numai cu cât a dat guvernul englez, ci au cerut noi concesii.

Impăratul Germaniei în Petersburg. Se telegrafează că împăratul Germaniei se va duce la 26 Iulie să viziteze și el pe țarul, ca astfel Rușii să nu rămână mult sub impresia de bucurie ce le a lăsat visita din săptămâna trecută a presidentului Republicei-Franceze.

CVOTA.

Comisia pentru stabilirea sumei cu cât Ungaria să contribuie la cheltuielile comune, s'a întrunit Mercuri după amiază. Din partea guvernului au fost de față primul ministru Széll și ministrul de finanțe Lukács. Dintre membri referentul Falk, Harkányi, H. gedüs, Hodóssy, Iosipovich, Major, Néményi, Palavicini și Scitovschy.

După deschiderea ședinței, Falk a citit sêspunsul dat de comisia (cvotei) austriace.

Austriacii se învoiesc la cvota de 34.4 pentru Ungaria. Ungurii vor să stabilească însă termenul de 31 Decembrie 1911, Austriacii propun termenul de 31 Decembrie 1909.

După o discuție mai lungă, comisia maghiară s'a învoit și ea la aceasta, ceea ce se va aduce la cunoștința celor competenți.

Tot despre alegerea din Arad.

Correspondentul din Oradia-Mare al marelui ziar budapestan „Pesti Hirlap” a vorbit zilele acestea cu dl vicar V. Mangra. Venind vorba despre atacurile din unele ziare maghiare la adresa sa, P. C. Sa a zis: „Cu conștiința liniștită pot să spun, că învinuirile sunt lipsite de obiectivitatea recerută, pentru-că rolul din trecut al meu îl înfățișează exagerând și întortochiând. Se îndoiesc, nu e așa, și de patriotismul

meu? Ei bine, regret asta. Nimeni nu poate dovedi că chiar înainte de a fi vicar episcopesc, aș fi venit în coalișione cu legile patriei mele. Factorii respectivi și ori cine s'a interesat de activitatea mea, a putut să se convingă că sunt un aderent insuflețit și credincios al statului ungar și toată străduința mea este ca credincioșilor mei să le fie drept pildă în iubirea de patrie, în credința către rege și cinstirea legilor statului ungar. Și eu servesc țintei nobile, ca fiertatul episcop Goldiș: Maghiarii și Români să cadă la reciprocă înțelegere și să trăiască unii cu alții în frăție și dragoste. Și mă încred în dreptatea opiniei publice maghiare că nu mă va judeca greșit, ci va sancționa străduințele mele. De altminteri parte mare din învinuirile ridicate împotriva mea nici nu le socotesc drept expresie a opiniei publice maghiare. Doar știu bine, că acele publicațiuni sunt date de mână române, de astfel de Români, cari vor să-și valoreze interesele proprii discreditându-mă pe mine. Așa cred însă, nu-și vor ajunge scopul, nu vor slăbi declarația deschisă și sincera că sunt un aderent al statului ungar și al înțelegerii maghiaro-române.”

Declarațiunile acestea leale publicate în „Pesti Hirlap” dela 28 Maiu nu plac însă de loc celor dela „Aradi Közlöny”. Nu, ci domnilor Hamsea și Beleş li-ar fi convenit ca dl Mangra să dea cu băta în baltă, căci domniilor atâta armă de luptă au: să spună despre noi că suntem tăciunari, oameni cari nu vrem pacea, nu ne iubim patria, nici nu vrem să ne supunem legilor.

Scriu deci următorul articol în „Aradi Közlöny” dela 29 Maiu:

„Dl Vasile Mangra, vicarul din Oradia-Mare și candidat la episcopia din Arad, face aștăzi o declarație mai lungă în ziarele din capitală.

Dăm și noi declarația, dar nu așa cum a spus-o dl Mangra, cuvânt de cuvânt, ci așa cum nu a spus-o și cum este în adevăr.

Declarația trebuia să sune așa:

— „Pot s'o spun cu inima liniștită, că acele acușatiuni cari au fost ridicate contra mea, toate-toate sunt disparent de puțin pentru a mi-se putea judeca trecutul din ele. Imi trag la îndoială și patriotismul, nu-î așa? Această acuză în adevăr mă atinge foarte dureros. Pentru-că eu toată viața mea am învățat și am profesat că această parte de țeară în care mă aflu și acum, până la riul Tisa, aparține propriu vorbind, Românișului. M'ar durea foarte mult, deci, dacă s'ar presupune că eu sunt rău patriot.

A putut să se convingă ori-și-cine, că ideea de stat maghiar e pentru mine o concepțiune necunoscută; și de ani de zile imi îndreptez toate silințele ca să fiu de pildă vie credincioșilor mei, în credința față cu împăratul și în călcarea în picioare a legilor statului maghiar. Eu servesc scopul de a nu se putea pricepe unii pe alții Maghiarii și Români și de a nu trăi nici măcar o clipă în frăție și în dragoste.

Am trimis la Viena pe câțiva compatrioți ai mei, cu un memorandum frumos alcătuit, și s'au legat de mine, că sunt trădător de patrie. Pe membrii deputațiunei

din Viena i-au trântit în pușcărie; și fiindcă eu am scăpat din pacoște, mi-se spune acum că sunt agitator trimis, că mi încurcă pe alții în năcazuri, dar de pielea mea port grijă. În Arad am arangeat demonstrații anti-maghiare și în nenumărate cazuri am țesut intrigile cu Rațiu și cu Lucaș.

Și eu totuși mă încred în imbecilitatea opiniei publice maghiare și nu mă rușinez să presupun, că guvernul unguresc va sancționa silințele mele de-a ajunge episcop. De altfel învinuirile ridicate contra mea, în cea mai mare parte nu le pot socoti de expresie a opiniei publice. Căci bine știe toată lumea, că acușările au apărut în ziare ungurești, pe când opinia publică, după-cum este știut, se exprimă numai prin ziarul românesc. Alceva nu mai am de zis; cred că nu am fost greșit înțeles.

Dacă dl Mangra ar fi făcut o astfel de declarațiune, atunci, ce e drept, s'ar fi putut întâmpla, ca ziarul din Budapesta să nu dea loc „interviewului” cu dl vicar, dar de-aceia dl Mangra totuși n'ar fi pierdut nimic, căci în fața Românilor din Ungaria i-ar fi rămas prestigiul de om consent și sincer și nu ar fi socotit de apostat, care se acomodează și care își reneagă trecutul pentru un taler viădicesc.

..... În Arad în strada Sécurei, fără șgomot, în liniște se așează, într'un frumos cuprins de loc, peatră pe peatră. Pe când produsele de vară vor fi așezate, strugurii podgoriilor vor fi storși și vine toamna: va sta gata Casa Națională. Această casă va fi localul culturii românești în Arad.

Ș'apoi să nu dea Dumnezeu ca Vasile Mangra să sfîntească această casă!

Localul culturii îngrăbă și-ar lăpăda caracterul cultural și ar deveni grozavul cuib de păcate a agitatorilor de naționalitate; suterana urei și biserica împodobită cu gloriole, a trădării de patrie.

Maghiarilor de naționalitate română, bine să băgați de seamă, ca să nu sfîntească această casă episcopul Vasilie Mangra!

Tovărășia hamzisto-beleșiană s'a legat până acum de Seminar, învinuind că elevii noștri sub Mangra-Ciorogariu vorbesc românește și nu li-se dă de cetit tot-ungurești; au învinuit banca „Victoria” și pe fruntașii d'acolo. Acum se leagă de „Casa Națională”.

Nu le mai rămâne decât să se lege de... mormintele noastre. Incolo au batjocorit, denunțat și hulit tot.

NOBLEȚA.

Archidiaconul și secretarul metropolitan din Sibiu, dl Dr. Elie Cristea debitează în Nr. ultim al organului metropolitan, „Telegraful Român”, un elogios prim articolu la adresa Ilustrității Sale Dnului Dr. Iosif Gall și a decedatei sale soții de pie memorie, cari și au testat cea mai mare parte a averii lor drept fundațiune pentru îmbunătățirea dotațiunii învătătorilor noștri confesionali și ajutorarea studenților săraci dela studiile mai înalte. Întăietate vor avea, — zice informațiunea — cei din eparhia Aradului.

Până aci noblețea părintelui Cristea, căci noblețea este să aduci primul recunoștinței celor vii și a pietății celor morți, cari din belșugul vieții și-au adus aminte de miseria neamului nostru pe care o alină prin milostenia faptei creștinești.

Noblețea însă înceată atunci, când un mare act al inimii, carele are mențiunea, ca pe toți să-i cuprindă în dragoste creștinească și să-i înalțe la idealuri, să se folosească de armă de agitație, în preajma alegerei de episcop în

Arad, contra acelor, cari regretă că nu pot cădea de acord în unele afaceri publice cu I. S. Dl Dr. Iosif Gall, dar ostentativ au înălțat întotdeauna buna credință și sentimentele altruiste ale I. Sale.

Întotdeauna am combătut pe acei speculanți cari au exploatat bunăcredința și acel sentiment altruistic și nu e vina noastră dacă nu l-am putut convinge că nu contra persoanei Ilustrității Sale luptăm, ci contra curentului nefast de care sa lasă instăpănit și pe care curent sfântă datorie avem să-l combatem, căci mai mare este iubirea noastră față de biserică și neam, decât față de noi înșine. Un om de talia dl Dr. Iosif Gall trebuie să înțeleagă aceasta și cuvinte avem să susținem, că D-sa nu ne contestă iubirea de biserică și neam din care isvorește lupta noastră, fatalmente în direcțiune opusă constelației de partid spriginită de I. Sa. Dar în perfect acord cu gândirile din cari a isvorit generosul fapt al I. Sale dl Dr. Iosif Gall.

E cel puțin necavaleresc lucru ca din divergența de direcțiune politică să concluzi la imbecilitatea unui partid, precum cu atâta cinism o face aceasta dl Dr. Elie Cristea la aparținerea din sentiment etic, în faptă însă din speculă tacticiană.

Toată lumea știe încă de mult, că întruniți într'un gând și dor de a înălța neamul românesc, I. S. Dl Dr. Iosif Gall cu generoasa sa soție decedată au făcut dispoziție testamentară pentru o fundațiune. Insuși I. S. n'a tănuțit acest lucru. Numai în curtea mitropolitană, cu care I. Sa dl Dr. Iosif Gall acum are intime legături, să nu se fi știut aceasta decât acum din epistola „unui prevaloros și competent bărbat”? Și chiar în momentul când se convoacă sinodul electoral din Arad? Ca să poată scrie, că „dl Dr. Iosif Gall a destinat averea sa cu preferință tocmai a celei părți din mitropolia noastră, de unde mai dese și nemeritate săgeți au fost îndreptate asupra persoanei sale”, „aruncând — astfel — cu pâne în cei-ce atacă cu pietri”; „să poate o răsbunare mai nobila, mai sublimă?” esclama pateticul poseur din Sibiu.

Mai înainte de toate acel binecuvântat testament este făcut cu 7-8 ani înainte de aceasta, când nici „Tribuna Poporului” nu era în Arad, și nici nu pute nimenea visa măcar, că astfel se vor forma constelațiile în diecesă Aradului precum sunt ele astăzi; în urmare conclusia răsbunării imputate dlui Dr. I. Gall este în prima linie un neadevăr, în a doua linie o insultă la memoria acelei generoase ființe, care din iubire față de soțul ei și a neamului său, și-a dat averea jertfă pe altarul națiunii și a dlui Dr. Iosif Gall, a cărui act mareș îl timbrează de act al răsbunării, în a treia linie este întăritarea dlui Dr. Iosif Gall în contra diecesei aradane; în a patra linie întăritarea și învrășbirea spiritelor în preajma alegerei.

Tot atâtea lucruri cari sigur nu pot concorda cu intențiunile nobile ale dlui Gall și a fericitei și generoasei Sale soție.

Și câte considerații nu va mai fi condus pe acela, care a aruncat prin canonistul său de curte acest balon asupra diecesei noastre.

Câtă vreme a stăpănit sistemul vechiu diecesan, dl Dr. Iosif Gall n'a fost bun nici de deputat sinodal. Abia ne mai aducem aminte de vremurile când I. S. era deputat în Sinodul din Arad, căci vor fi de atunci vr'o 15-18 ani, a trebuit însă să cază, cu toate

că a candidat, ca să-i ocupe locul băiețandri cum erau tinerile surcele ale neamurilor: fratele dlui protopop Dr. T. Putici, nepotul dlui archimandrit Hamzea, Dr. George Proca ș. a. Sub sistemul nou, cel prezentat ca și vrășmaș dlui Dr. I. Gall, acesta nu numai a intrat în Sinod, ci acolo i-s'au dat și i-se dau ostentativ toate onorurile posibile, se înțelege persoanei.

Tot ce i-s'a refuzat, este primirea părintelui archimandrit Hamzea de bun candidat al nostru, dar aceasta ne o va erta și I. S. și Dumnezeu; iertare nu poate avea numai dl Dr. Elie Cristea, nici înaintea oamenilor, nici înaintea lui Dumnezeu, că sub masca nobleței profanează un act nobil aruncându-l de mrege între sufletele slabe, ca prin voturile acelor suflete slabe să încerce a crea o nouă robie Babilonică.

Greutățile transacțiunii.

După-cum scrie „N. Freie Presse” din Viena, în jurul încheierii învoielor politice și economice dintre Ungaria și Austria s'au ivit mari greutăți.

Eată ce scrie numitul ziar vienez:

„Dacă ne gândim, că în decursul negocierilor de mai înainte cel puțin se dăse putința ca sfaturile ministrilor să pregătească citirea a treia oară, prin referenți speciali, a proiectelor de tarifă vamală au tenoni. Acum însă nici nu se mai aminteste de aceasta. Fără să vrem deci, ne gândim, că deosebirile de vederi între cele două guverne acum sunt de caracter mai acut de cum au fost mai înainte. Până după terminarea discuțiilor din staul Delegațiilor probabil că nici nu se va mai discuta între cele două guverne asupra transacțiunii. Ori se poate ca discuțiunile să nu fie reluate decât după vacanța de vară a parlamentelor, deoarece ce atât Szell cât și Körber vor fi ocupați în Parlament. Se poate zice, că negocierile din urmă n'au avut încă nici un rezultat favorabil și până acum nu s'a putut face învoială între cele două state”.

UN PROCES ÎN CLUJ.

— Corespondență particulară. —

— 27 Maiu 1902.

S'a întâmplat, că în 1899 la adunarea generală a băncii Economului din Cluj n'au putut fi aleși și îndesniți toți Români din Cluj în direcțiunea și comisiunea de supraveghiere a susnumitului institut român, pentru-că nu permiteau așa ceva de o parte statutele, de altă parte interesele bineînțelese ale Economului.

Faptul acesta în sine de altcum nefatal ba chiar salutăr, era să aibă un rezultat de tot tragic, era pe aci să se periclitetez creditul și chiar existența băncii, pentru-că așa numiții „Execuționari” îndreptară niște învinuirile grele, — niște săgeți înmulate în venitul egoismului celui mai păcătos, se numai „Farmacia Execuționistă sau antipodobistă din Cluj”, stie prepara. — nu numai în contra bunului nume al conducătorilor ei, ci rodiau în ascuns chiar și la înasăși temelia băncii!..

Un șir lung de denunțări, și colomni la adresa membrilor din direcțiunea Economului, conține seria de articoli al anonimului Român „Scripsi” alias Ladislaus Indra, junior, apăruti în luna August 1900 în fițuca Bánffyșă, devenită de altcum și organ oficial al „Economistilor”: în „Ujság” din Cluj.

„Tâșul acestor articole era îndreptat mai ales în contra directorului executiv al „Economului”, Vasilie Podoabă, învinuindu-l cu șantagi, cu falsificări și malversanțiuni etc.

Acestea formează antecedentele procesului de presă intentat lui V. Indra junior, de Dr. Aurel Isacu, președintele direcțiunii „Economului” și membrii ei: I. Sa Dr. Vasile Hossu, canonic; Reverend. Arseniu Sarcadi, canonic; Vasilie Podoabă, director executiv; Dr. Romul Marcu, medic; Iosif

Oncu preot, Simeon Pop și Stefan Havas: mari proprietari.

„Magyarország” din Budapesta cu zile înainte atrăgea atenția publicului unguresc asupra importanței procesului indicând că procesul acesta e procesul tuturor Românilor din Ardeal, pentru-că va forma divorțul serbătoresc a Românilor maghiarofagi (Daco-Românilor) și a celor filomaghiari (a! așa poezicliilor Mamelucii)!

Și era din cale afară trist și dureros aspectul grupului „Economist” din Cluj, care în tot decursul negocierilor și cochetau și-i zimbeau tintrului Ladislaus Indra, ba mai mult sarideau c'o vedită bucurie și satisfacție sufletească chiar și la ausirea colomniilor și denunțării celor mai mârșave de trădare de patrie al acestuia, aduse cu intenție nu numai celor grupați în giurul „Economului” ci la adresa neamului întreg românesc!!..

Între altele, tribunalul a permis dovedirea faptului, că „Economul” ar fi fost păgubit prin V. Podoabă, dând unu funcționar o sută de fiorini împrumut fără încuviințarea direcțiunii, în cazul acesta abstragând dela împrăjurarea, că acesta e un fapt, care nici nu conține criminalitate, dar și altcum numai la cererea direcțiunii s'ar fi putut urmări, care însă în lipsă de obiectivitate demult a sistat procedura.

Alt fapt a fost că s'a lăsat dovedirea învinuirii că „Economul” ar fi păgubit pe Demetriu Pop, preotul militar cu 7 fiorini corecțai într'un libel, pentru-că și acesta s'a dovedit demult de neadevăr și a fost necesitat să recunoască și pretinsul păgubăș adeverul și să recedă dela acuză pentru-că Economul a făcut acum contracază. Judecătoria a dat apel cetire în sedința publică unei sentințe disciplinare aduse de Consistorul din Blaj, în urmarea căreia V. Podoabă ar fi suspendat pe timp nedeterminat, pentru unele irregularități comise în calitatea sa de preot în jurul conducerei matriculelor.

Abstrăgând dela faptul, că cetirea sentințelor disciplinare în sedința publică nu e permis (Vezi decisiunea XIV Nr. 290), sentința aceasta n'a fost altce-va decât un „pium desiderium”, care nu numai că s'a adus într'un mod unilateral și fără ascultarea lui V. Podoabă, dar nici nu i-s'a comunicat acestuia și scotându-se din valoare, V. Podoabă deci nici un moment n'a fost suspendat. Protopopul Ioan Laslo însă în vremea aceea a edat sentința cu elusivitate, că ar fi ajuns la putere de lege, ceea-ce a desmîțit faptul de mai sus, dar și instințarea oficială a capelanului Stefan Roșian, care arată, că în timpul, în care ar fi fost Podoabă suspendat după Ioan Laslo, a funcționat ca preot și catichet.

Dar o scenă tragică comică vreau să sulevez și anume aceea, când Emeric Pop, fostul avocat al băncii „Economului”, care în preaputernicia sa nevoind să recunoască supremația direcțiunii, și abziecând mai bine de postul său, acum c'o voce duioasă acuza pe ruinele visurilor sale pierdute pe V. Podoabă, că acesta primea într'una dela țărani pul, găine, pureci, găște etc., cu toate, că trăiează rău cu el!

O greșală cardinală din partea judecătorei formează și transgresiunea § 264 punctul al 3 lea a legii criminale, care nu admite comprobarea atâtor fapte, cari numai la cerere privată se pot urmări.

Sau în resumat: După ce toate faptele criminale imputate „Economului” și lui V. Podoabă au fost sistate cu concluse judecătorești, asadar admiterea comprobării lor a fost echisă și ce-a făcut curtea cu jurații achitându-l pe Indra??

A seos din valoare conclusele judecătorești, așa dar al factorilor esperți și competenți și ce-au zis acestia, că nu s'a fapte criminale și disciplinare și punibile, jurații le-au declarat de punibile! Doaceea Dr. Várad, apărătorul intereselor românești a și insinuat cas de nulitate.

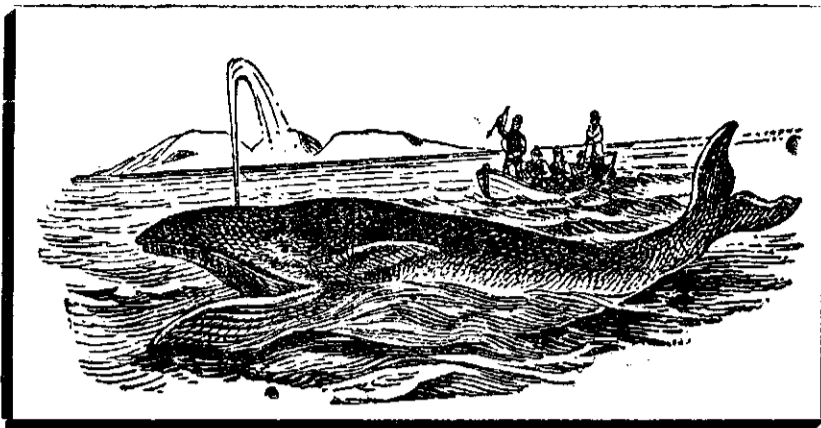
Sfîrșitul a f st că după vorbirile lui Indra fiul și tatăl, cari într'un chip nefamuzit au învinuit pe cei din direcția „Economului” că sunt daco-români, Curtea a achitat pe cel părt, ear pe cel cari și au căutat repararea cinstei, i-au oșadit la 1000 coroane spese.

Rugăm respectuos pe cei-ce ne datorează pentru foaie să binevoiască numai decât a-și achita abonamentul. Noi am așteptat destul; e rindul acum ca și cei cărora le-am creditat să-și facă datoria. Administrațiunea.

In piata Boczkó, locul Marek

se poate vedé

o expoziție norvegiană și expoziția balenei uriașe

Balena (chitul) e cel mai mare animal in lume. Lungimea ei e 21 metri, înălțimea 360 și greutatea 355 miji metriche. A fost prinsă în 1-a August 1900 între insulele Urs și Spitzberga. Când s'a prins, avea greutatea de 75,000 kilograme și e cea mai mare balenă câte s'au pescuit până acum.

În expoziția separată se pot vedé: 21 pești răpitori și preparați, și unelte pentru pescaria lor, precum sunt anghire sau unghițe de mare. Explicațiunile se dau în tot moment.

Expoziția e deschisă în fiecare zi dela 9 oare dimineața până la 9 oare seara.

S'a deschis Sâmbătă (24 Maiu) și durează până în 1 Iunie.

Taxa de intrare: 40 fileri; pentru copii și soldați până la șargea sergenți majori **20 fileri.**

Institute de învățământ și reanuni se bucură de favoruri la taxă.

778 5-6

Cu stimă deosebită: **DIRECȚIUNEA.**

Spre binevoitoare luare aminte!

Avem onoare a aduce la cunoștința Onor. public român din Arad și provincă, că ne-am arangiat cu totul din nou

atelierul de croitorie

În Arad strada bisericii (Templom-uteza), pregatim tot felul de haine bărbătești și de copii. Croiul după ultima modă. Comandele se efectuează grabnic și cu cea mai mare promptitudine.

Pe seama mult Onoraților preoți prăgătim reverență conform prescriptelor.

Legătură directă cu primele fabrici de stoffe din străinătate.

Regându-ne de sprijinul Onoratului public român.

Semnăm cu stimă:

Iosif Vuc și Francisc Dengelegi,

croitorie de haine bărbătești

in Arad, vis-à-vis de poștă. 752 7-10

„Mureșanul“

institut de credit și economii, societate pe acții în **MARIA-RADNA.**

Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acții de fl. 100.

Acordă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire ipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

569 - 56

Direcțiunea.

Valabil dela 1 Maiu 1902.

Mersul trenurilor.

Valabil dela 1 Maiu 1902.

Tur						Arad - Budapesta.						Retour						Tur						Arad - Teiuș.						Retour					
Pers. I-II	Accel. I-II	Pers. I-III	Accel. I-III	Mixt. I-III	Mixt. I-III	Gara	Mixt. I-II	Accel. I-II	Pers. I-III	Accel. I-III	Pers. I-III	Pers. I-III	Pers. I-III	Accel. I-II	Pers. I-III	Accel. I-III	Mixt. I-III	Pers. I-III	Gara	Pers. I-III	Accel. I-II	Pers. I-III	Mixt. I-III	Mixt. I-III	Pers. I-III										
5 10	8 18	11 20	4 21	4 45	9 35	pl. Arad	9 10	11 51	3 32	7 11	9 00	6 05	12 11	2 04	7 18	6 35	6 35	pl. Arad	6 59	8 08	10 50	2 36	8 00												
5 25	11 39	11 39	4 40	5 05	9 53	Sofronya	8 51	11 39	3 17	7 11	8 45	5 50	2 18	6 55	6 46	6 46	Glogovaț	6 46	10 38	2 19	8 00														
5 39	8 36	11 52	4 40	5 24	10 07	Curtiel	8 36	11 30	3 06	6 59	8 39	5 38	3 11	8 12	7 16	7 16	Pauliș	6 00	10 00	1 22	7 00														
5 55	12 08	12 08	5 46	6 02	10 25	Löksháza	8 13	2 51	2 51	8 17	5 21	5 21	12 49	3 26	7 56	8 81	7 29	Radna-Lipova	5 44	7 30	9 45	1 01	7 00												
6 01			5 54	6 00		Bánhidl major	7 03				8 09		12 50	3 33	7 58	7 34	Zam	5 34	7 28	9 38															
6 05			6 00			Országút	7 58				8 05			4 05		7 55	Conop	5 06	9 15																
6 13	9 00	12 25	5 08	6 10	10 44	Chittighaz	7 47	11 06	2 34	6 31	7 54	5 03	1 16	4 23	8 24	8 11	Bérvava	4 18	7 00	8 57															
6 14	9 01	12 31	5 04	6 52	10 44	Kigyós	7 43	11 06	2 29	6 30	7 56	4 58	1 46	5 11	8 54	8 51	Soborșin	4 00	6 38	8 15															
6 28	12 45	12 45	6 51	11 10		Ciaba	7 24	2 17	2 17	7 29	4 32	4 32	2 05	9 11		9 19	Zam	6 08	7 41																
6 40	9 18	12 57	5 21	7 05	11 24	Békés-Földvár	7 09	10 49	2 05	6 18	7 29	4 32	2 27	9 33		9 52	Illa	5 45	7 06																
6 47	9 23	1 29	5 26	7 47	11 39	Mezőberény	6 45	10 44	1 28	6 08	7 19	4 09	2 28	9 34		9 59	Simeria (Piski)	5 08	6 05																
7 01		1 42	5 37	8 02	11 55	Gyoma	6 25	1 15	1 15	7 08	8 54	8 54	3 06	10 11		10 56	Vințul-de-Joș	4 08	4 32																
7 02		1 44	5 38	8 04	11 58	Békés-Földvár	6 22	1 13	1 13	7 00	8 51	8 51	3 13	10 25		11 11	Alba-Iulia	3 57	4 17																
7 13	9 43	1 54	5 49	8 20	12 11	Mezőtur	6 09	10 24	1 04	5 50	6 50	3 41	4 00	11 11		12 16	Teiuș	3 33	4 11																
7 23	10 03	2 18	6 08	8 46	12 40	Pusztapó	5 80	10 04	12 40	5 29	6 22	3 14	4 15	11 12		12 21		3 55	4 11																
7 43	10 08	2 25	6 13	8 58	12 47	Pusztatényó	5 15	9 59	12 33	5 24	6 12	3 07	4 26	11 23		12 34		3 55	4 11																
8 10	10 27	2 50	6 34	9 25	1 17	Szajol	4 05	9 40	12 10	5 05	5 45	2 41						3 55	4 11																
8 15	10 28	2 47	6 35	9 35	1 22	Szolnok	4 00	9 39	12 05	5 04	5 43	2 36						3 55	4 11																
8 41		3 19	6 59	9 59	1 47	Ujszász	3 56	11 48		5 18	5 18	2 15						3 55	4 11																
8 53		3 31	7 09	10 10	2 00	Tápió-Györgye	3 37	9 16	11 37	4 55	5 06	2 06						3 55	4 11																
9 08	11 00	3 44	7 09	10 27	2 16	Tápió-Szele	3 19	9 07	11 25	4 35	4 52	1 50						3 55	4 11																
9 27	11 12	4 01	7 22	10 43	2 34	Nagy-Káta	3 55	8 53	11 09	4 22	4 33	1 30						3 55	4 11																
11 19	4 13	7 22	12 10	2 49		Tápió-Ezecső	8 46	10 56	4 15	4 15	1 00							3 55	4 11																
11 35	4 36	7 49	12 42	3 14		Süly-Sáp	8 29	10 34	3 58	4 22	1 38							3 55	4 11																
11 36	4 38	7 50	12 49	3 15		Mende	8 28	10 33		4 22	1 38							3 55	4 11																
		4 54	1 21	3 34		Gyömrő		10 19		4 22	1 38							3 55	4 11																
		5 07	8 12	1 47	3 47	Magló		8 09	10 09		4 22	1 38						3 55	4 11																
		5 33	8 27	2 34	4 15	Rákos		7 56	9 53	3 25	11 53							3 55	4 11																
		5 50	8 41	2 58	4 35	Kőbánya			9 32		11 31							3 55	4 11																
		6 00	8 49	3 15	4 51	Budapest			9 22		11 19							3 55	4 11																
		6 18	3 38	5 06					9 11		11 06							3 55	4 11																
		6 08	3 49	5 17					9 02		10 57							3 55	4 11																
		6 36	4 00	5 25					8 54		10 48							3 55	4 11																
	12 59	7 03	9 23	4 32	5 52				8 27	2 28	10 20							3 55	4 11																
		7 10	4 50	6 00					8 20		10 11							3 55	4 11																
	1 10	7 20	9 35	5 00	6 10				8 10	2 16	10 00							3 55	4 11																